

چارچوب رعایت قوانین و مقررات (تطبيق)

Compliance Charter and Framework (CCF)

بانک ملی ایران

تابستان ۱۴۰۰

اداره کل تطبيق، مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم

فهرست مندرجات

۲	مقدمه
۳	فصل اول: تعاریف
۴	فصل دوم: خط مشی و اصول کلی رعایت قوانین و مقررات
۴	فصل سوم: مسئولیت های کلی هیأت مدیره
۴	فصل چهارم: اهداف، خط مشی و اعضای کمیته عالی رعایت قوانین و مقررات
۴	۱- اهداف و خط مشی ها
۵	۲- تعداد و اعضای کمیته عالی
۵	فصل پنجم: ویژگی ها و وظایف مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات
۶	فصل ششم: ویژگی های واحد رعایت قوانین و مقررات
۶	فصل هفتم: اهم وظایف واحد رعایت و قوانین و مقررات
۸	فصل هشتم: اهداف واحد رعایت قوانین و مقررات (واحد تطبیق)
۸	فصل نهم: فرآیندهای اصلی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات
۱۰	فصل دهم: سه خط دفاعی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات
۱۱	فصل یازدهم: نحوه و الزامات گزارش دهی رعایت قوانین و مقررات

مقدمه

بانک ملی ایران با درک اهمیت به روز بودن اسناد و در راستای رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) همچنین همسویی با استانداردهای حرفه ای صنعت بانکداری اقدام به بررسی و به روز رسانی چارچوب رعایت قوانین و مقررات خود نموده است . این بانک از نخستین سال های فعالیت خود ، همواره دارای روابط کاری مستحکم و نزدیک با بسیاری از بانک های بین المللی بوده و در طول این سال ها ، ضمن پایبندی به اصول اخلاقی و انسانی ، قوانین ، مقررات و استانداردهای حرفه ای ، اقدام به توسعه و ارتقای فرهنگ رعایت قوانین و مقررات نموده و مدیران ارشد آن نیز با احترام به قوانین و مقررات ، الگوهای رفتاری مطلوب را برای کلیه کارکنان فراهم می نمایند.

از آنجا که بانک ملی ایران با استفاده از اعتماد و سپرده های مشتریان خود به عنوان یکی از مراکز تامین منابع مالی طرح های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نقش موثری در راه اندازی مراکز تولیدی و خدماتی کشور دارد، می بایست در راستای مسئولیت های اقتصادی و اجتماعی خود همچنین برای حفظ منابع مالی و صیانت از منافع ذینفعان از سلامت مراودات مالی و تعاملات خود با مشتریان و انطباق آنها با قوانین و مقررات و استانداردهای داخلی و بین المللی اطمینان حاصل نماید. از این رو به منظور تحکیم عملکرد نظارتی نظام کنترل داخلی اقدام به ایجاد و توسعه واحد تطبیق در ساختار سازمانی خود نموده است.

سند حاضر به موجب بخشنامه شماره ۹۶/۲۳۵۰۷۶ مورخ ۱۳۹۶/۰۷/۲۷ بانک مرکزی ج.ا.ا با عنوان "دستور العمل رعایت قوانین و مقررات در موسسات اعتباری" و در اجرای فصل سیزدهم دستورالعمل الزامات ناظر بر پیاده سازی حاکمیت شرکتی در بانکهای دولتی بویژه مواد ۸۳ الی ۸۶ آن و با هدف تعیین چارچوب رعایت قوانین و مقررات (تطبیق)، در بانک و تبیین مسئولیت ارکان بانک در قبال مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات، جایگاه، نقش و وظایف واحد تطبیق، اهداف، اصول، خط مشی، نحوه گزارش دهی و سایر الزامات حاکم بر رعایت قوانین و مقررات (تطبیق)، تدوین و به تأیید هیات مدیره بانک رسیده است.

فصل اول - تعاریف

در این چارچوب عناوین ذیل به جای عبارات مربوط به کار می روند:

۱-۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۲-۱- بانک: بانک ملی ایران

۳-۱- قوانین و مقررات: تمامی قوانین، مقررات و استانداردهای لازم الاجرا برای شبکه بانکی ایران و کشورهایی که بانک در آن ها دارای واحد مستقل فرعی، شعبه و یا دفتر نمایندگی می باشد و به نحوی از انحا در آن ها عملیات بانکی انجام می دهد.

۴-۱- ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات: احتمال زیان ناشی از شمول جریمه ها و مجازات های قانونی، تنبیهات نظارتی و آسیب به حسن شهرت به دلیل عدم رعایت قوانین و مقررات و سایر الزامات ناظر بر فعالیت های بانک؛

۵-۱- واحد رعایت قوانین و مقررات: اداره کل تطبیق، مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم

۱-۶- کمیته عالی رعایت قوانین و مقررات : کمیته عالی رعایت قوانین و مقررات که به عنوان کمیته تخصصی از سوی هیات مدیره و به منظور یاری رساندن به آن، با هدف انجام صحیح و دقیق نظارت بر کفایت و اثربخشی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در بانک ایجاد گردیده است .

فصل دوم- خط مشی و اصول کلی رعایت قوانین و مقررات

۱-۲- خط مشی و اصول کلی رعایت قوانین و مقررات، طی سندی مجزا پس از تصویب هیات مدیره بانک افشاء می گردد.

۲-۲- مدیران و کارکنان بانک ضمن به رسمیت شناختن استقلال عملکرد واحد رعایت قوانین و مقررات (تطبیق)، هر گونه همکاری لازم را با واحد مذکور به عمل خواهند آورد.

فصل سوم : مسئولیت‌های کلی هیات مدیره

هیات مدیره مسئولیت تصویب خط مشی و چارچوب رعایت قوانین و مقررات (CCF) و حصول اطمینان از اجرای آن‌ها و همچنین نظارت بر کیفیت و نحوه مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات را بر عهده دارد.

فصل چهارم : اهداف ، خط مشی و اعضای کمیته عالی رعایت قوانین و مقررات

۱- اهداف و خط مشی ها

این کمیته به منظور انجام صحیح و دقیق نظارت بر کفایت و اثر بخشی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات ایجاد گردیده و اهداف زیر را دنبال می نماید.

۴-۱-۱- حصول اطمینان از استقرار و اجرای خط مشی رعایت قوانین و مقررات؛

- ۴-۱-۲- یاری رساندن به هیات مدیره بانک برای ایفای نقش سیاست گذاری و نظارت و همچنین ارائه پیشنهادهای لازم به منظور تدوین استراتژی و حدود ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات؛
- ۴-۱-۳- بررسی وضعیت و کیفیت رعایت قوانین و مقررات و ارزیابی دوره ای حدود ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در بانک ؛
- ۴-۱-۴- بررسی ساز و کارهای پیشگیرانه به منظور کاهش ریسک های ناشی از عدم رعایت قوانین و مقررات؛

۲- تعداد و اعضای کمیته عالی

- ۴-۲-۱- عضو غیر اجرایی هیات مدیره (رییس کمیته) ؛
- ۴-۲-۲- چهار نفر عضو مستقل (مطابق با آخرین تعریف ارائه شده از سوی بانک مرکزی) ؛
- ۴-۲-۳- ریاست اداره کل تطبیق، مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم (دبیر کمیته) " بدون حق رای "

فصل پنجم : ویژگی ها و وظایف مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات

مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات باید واجد شرایط و ویژگی های زیر باشد:

- ۵-۱- دارای دانش و مهارت های لازم برای نظارت بر فعالیت های واحد رعایت قوانین و مقررات باشد.
- ۵-۲- دارای استقلال بوده و وظایف آن با وظایف سایر واحدهای اجرایی تداخل نداشته باشد.
- ۵-۳- در هر یک از فعالیت های مربوط به کسب و کار یا واحدهای درآمدزا، فاقد مسئولیت های مدیریتی و مالی باشد.
- ۵-۴- به طور همزمان به عنوان مدیر عامل، مدیر امور مالی، حسابرس ارشد یا سایر اعضای هیات عامل ایفای نقش ننماید.
- ۵-۵- مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات، مسئولیت کلی هماهنگی، شناسایی و مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در تمامی سطوح موسسه اعتباری را بر عهده داشته و باید از پایش منظم و پیوسته رعایت قوانین و مقررات در موسسه اعتباری اطمینان حاصل نماید.

فصل ششم: ویژگی‌های واحد رعایت قوانین و مقررات

- ۱-۶- واحد رعایت قوانین و مقررات موسسه اعتباری باید از اختیارات کافی، جایگاه سازمانی مناسب، استقلال و دسترسی به هیأت مدیره برخوردار باشد.
- ۲-۶- کارکنان واحد رعایت قوانین و مقررات جز مسئولیتهای سازمانی خود، هیچ گونه وظیفه دیگری در بانک عهده دار نباشند.
- ۳-۶- واحد رعایت قوانین و مقررات باید به همه اسناد و اطلاعات موجود در واحدهای بانک در چهارچوب خط مشی و شرح وظایف خود دسترسی داشته باشد.
- ۴-۶- واحد رعایت قوانین و مقررات باید دارای منابع کافی (بودجه، نیروی انسانی، تجهیزات و امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری) جهت انجام موثر مسئولیت‌های خود باشد.
- ۵-۶- کارکنان واحد رعایت قوانین و مقررات باید دارای صلاحیت و تجربه لازم برای اجرای وظایف شان باشند. مهارت‌های حرفه‌ای کارکنان، به ویژه از نظر آگاهی در زمینه تغییرات قوانین و مقررات حوزه فعالیت بانک باید به کمک آموزش‌های ادواری و نظام‌مند داخل و خارج از سازمان حفظ شود.

فصل هفتم: اهم وظایف واحد رعایت و قوانین و مقررات

- ۱-۷- واحد رعایت قوانین و مقررات موظف به مطالعه و بررسی قوانین، مقررات، استانداردها، دستورالعمل‌ها، آئین نامه‌ها، مصوبات و بخشنامه‌های صادره از سوی نهادهای قانونگذاری و نظارتی و مستند سازی و دسته بندی بر اساس درجه اهمیت ریسک‌های تطبیق می باشد.
- ۲-۷- واحد رعایت قوانین و مقررات موظف به ابلاغ و حصول اطمینان از استقرار و اجرای خط مشی رعایت قوانین و مقررات در تمامی سطوح بانک از جمله واحدهای مستقل فرعی و شعب خارج از کشور و واحدهای تابعه می باشد.
- ۳-۷- واحد رعایت قوانین و مقررات وظیفه خود می داند در راستای اجرای صحیح قوانین و مقررات، رهنمودهای لازم را به کارکنان بانک ارائه نموده و به عنوان مرجعی برای پاسخ‌گویی به سوالات کارکنان عمل نماید.

۷-۴- واحد رعایت قوانین و مقررات در صورت مشاهده هرگونه موارد عدم رعایت قوانین و مقررات در چارچوب خط‌مشی مصوب هیات مدیره، رهنمودها و توصیه های لازم را جهت رفع نواقص به واحد اجرایی مربوط و در صورت نیاز به هیات مدیره ارائه می نماید.

۷-۵- واحد رعایت قوانین و مقررات وظیفه ارزیابی و اعلام نظر در خصوص شیوه های داخلی و دستورالعمل‌های رعایت قوانین و مقررات و شناسائی نارسائی های موجود در سیاست های و شیوه های اجرایی و ارائه راهکارهای اصلاحی را بر عهده دارد.

۷-۶- واحد مذکور باید هرگونه موارد مهم عدم رعایت قوانین و مقررات را در اسرع وقت به کمیته عالی رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) گزارش نماید.

۷-۷- واحد رعایت قوانین و مقررات در خصوص وضعیت و کیفیت رعایت قوانین و مقررات بانک گزارش های دوره ای را به کمیته عالی رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) و هیات مدیره ارائه می نماید.

۷-۸- واحد رعایت قوانین و مقررات همکاری و تعامل لازم را با واحدهای ذیربط در خصوص امور مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بعمل می آورد.

۷-۹- واحد رعایت قوانین و مقررات وظیفه بررسی و انطباق مقررات و رویه های داخلی بانک با مقررات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و ارائه بازخوردهای مناسب و اتخاذ اقدامات لازم جهت رفع ایرادات موجود را به عهده دارد.

۷-۱۰- واحد رعایت قوانین و مقررات ارائه گزارش ادواری در خصوص اقدامات انجام شده در رابطه با دستور العمل ها و بخشنامه های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم را به عهده دارد.

۷-۱۱- واحد رعایت قوانین و مقررات وظیفه نظارت بر انجام اقدامات لازم به منظور اجرای صحیح دستورالعمل های صادره از سوی مراجع ذی ربط مرتبط با مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم را بر عهده دارد.

۷-۱۲- واحد مذکور باید در خصوص رعایت قوانین و مقررات و سایر الزامات مربوط به فعالیت های بانک به هیات مدیره، کمیته عالی رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) ، مدیر عامل و مدیران اجرایی نظر مشورتی و توصیه های لازم را ارائه نماید.

۷-۱۳- واحد رعایت قوانین و مقررات با همکاری اداره کل آموزش، سرفصل های آموزشی مناسب مرتبط با مباحث رعایت قوانین و مقررات را جهت آموزش کارکنان بانک ارائه می نماید.

فصل هشتم - اهداف واحد رعایت قوانین و مقررات (واحد تطبیق)

کلیه برنامه های واحد رعایت قوانین و مقررات بانک با اهداف ذیل انجام می پذیرند:

۸-۱- حفظ حسن شهرت ، خوشنامی و اعتبار بانک؛

۸-۲- توسعه و ترویج فرهنگ پایبندی به قوانین و مقررات در بانک؛

۸-۳- تعامل با اداره کل ذیربط در بحث آموزش به منظور توانمندسازی کارکنان در خصوص الزامات رعایت

قوانین و مقررات؛

۸-۴- حفظ ثبات عملیات بانک و انطباق خدمات و محصولات با الزامات قانونی ذیربط؛

۸-۵- ایجاد زمینه های لازم جهت شناخت و رعایت قوانین و مقررات توسط مشتریان و کارکنان بانک؛

۸-۶- کاهش زیان های ناشی از قصور و تقصیر کارکنان بانک در رعایت قوانین و مقررات؛

فصل نهم - فرآیندهای اصلی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات

در راستای فراهم نمودن تمهیدات لازم برای پیشگیری از مواجهه با عواقب عدم رعایت قوانین و مقررات و با هدف حفظ ثبات و حسن شهرت بانک و حصول اطمینان از انطباق عملیات بانک با ضوابط و استانداردهای پذیرفته شده، فرآیندهای اصلی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات به شرح ذیل می باشد:

۹-۱- شناسایی ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات

مرحله شناسایی که اولین و مهمترین گام از فرآیند مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات است، نیازمند طراحی و ایجاد یک چارچوب می باشد. تدوین این چارچوب مستلزم برخورداری از درک صحیح نسبت به محیط عملکرد و کسب و کار، شناخت قوانین و مقررات و استانداردهای داخلی و بین المللی و تهیه فهرستی از دستورالعمل های مربوطه و بررسی ارتباط و اهمیت فهرست مذکور از منظر کسب و کار می باشد.

همچنین سوابق گذشته نقض قوانین و مقررات، انتظارات و درخواست های مشتریان و نیز گزارشات کارکنان به عنوان منابع شناسایی ریسک مذکور مورد استفاده قرار می گیرند.

۹-۲- اندازه گیری، ارزیابی و اولویت بندی ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات

در این مرحله ریسک های شناسایی شده از منظر میزان اهمیت و نحوه ارتباط آنها با فعالیت های کسب و کار و قدرت تاثیر گذاری شان با استفاده از ابزارها و تکنیک های کمی و کیفی، طبقه بندی و اولویت بندی می شوند. این طبقه بندی، تعیین کننده میزان احتمال یا فراوانی ریسک بر مبنای تاثیر گذاری آن ها بوده و رتبه کلی هر ریسک را در طبقات کم، متوسط و زیاد مشخص می کند.

۹-۳- پایش ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات

در این مرحله ، پایش ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات از طریق تهیه و ارسال چک لیستهای تخصصی تطبیق به واحدها و بررسی نتایج حاصل از آن، همچنین بهره گیری از گزارشات سایر واحدها از جمله ادارات کل بازرسی ، حسابرسی داخلی، مدیریت ریسک و ... صورت می پذیرد.

۹-۴- مدیریت، کنترل و کاهش ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات

در این مرحله با عنایت به اینکه عملاً حذف ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در بانک غیر ممکن است بانک به دنبال مدیریت، کنترل و کاهش احتمال علل خطا و تاثیر نامطلوب آن ها بر روی عملکرد با استفاده از مکانیزم کنترل های سیستمی همچنین آموزش کارکنان، تفکیک وظایف، استفاده از رویکرد نظارتی چند لایه در حوزه های پر مخاطره، ساختارهای هوشمند، اطلاع رسانی فرآیندها و رویه های مرتبط با کاهش ریسک و ... با هماهنگی ادارات ذیربط می باشد.

فصل دهم - سه خط دفاعی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات

کلیه مدیران و کارکنان بانک در قالب سه خط دفاعی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات به شرح ذیل انجام وظیفه می نمایند:

۱۰-۱- خط اول دفاعی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات:

منظور از خط اول دفاعی، مدیران و کارکنان واحدهای صف و ادارات ستادی (واحدهای کسب و کار و درآمدزا) هستند که در هر پست و سمتی که باشند ملزم به رعایت قوانین، مقررات و بخشنامه های مرتبط با کار خود و همچنین دستورالعمل های مرتبط با مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات بوده و مسئولیت پایش مستمر و کنترل مطابقت فعالیت های خود و حصول اطمینان از انطباق آن ها با قوانین و مقررات لازم الاجرا را بر عهده دارند. این پایش به صورت مجزا یا گروهی در مورد فعالیت ها یا کارکردها صورت می گیرد و شواهد عینی دال بر فعالیت اثر بخش کنترل ها و انطباق عملکرد پرسنل با الزامات را برای مدیریت فراهم می آورد. ایشان در مقابل پیامدهای ناشی از قصور و تقصیر در رعایت قوانین و مقررات پاسخگو می باشند.

۱۰-۲- خط دوم دفاعی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات :

واحد رعایت قوانین و مقررات در چارچوب بخشنامه ها و دستورالعمل های صادره بانک مرکزی ج.ا.ا و سایر مراجع ذیصلاح و خط مشی تعیین شده توسط هیات مدیره بانک، با همکاری و تعامل ادارات ذیربط از جمله ادارات کل مدیریت ریسک، بازرسی، آموزش، روابط عمومی و سایر ادارات پشتیبان، وظایف برنامه ریزی و سازماندهی فعالیت های شناسایی، ارزیابی، پایش و گزارشگری در قبال ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در بانک را بر عهده دارد. علاوه بر این، واحد رعایت قوانین و مقررات مسئول ترویج فرهنگ رعایت قوانین و مقررات و ارائه مشاوره به واحدهای دیگر بانک در این خصوص می باشد.

۱۰-۳- خط سوم دفاعی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات (حسابرسی داخلی):

سومین خط دفاعی در مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات، حسابرسی داخلی بانک است، که به طور مستقل از کفایت و اثر بخشی فعالیت ها و رویه های کنترلی ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات و استانداردهای مربوطه توسط خط اول و دوم دفاعی اطمینان حاصل می نماید. حسابرسی داخلی می بایست ملاحظات و توصیه های خود در این رابطه را در اختیار واحد رعایت قوانین و مقررات قرار دهد تا در برنامه ریزی های واحد مذکور در بانک مورد استفاده قرار گیرد.

فصل یازدهم: نحوه و الزامات گزارش دهی رعایت قوانین و مقررات

گزارش واحد رعایت قوانین و مقررات به کمیته عالی رعایت قوانین و مقررات (تطبيق) و هیات مدیره باید حداقل در بردارنده موارد زیر باشد:

۱۱-۱- نتایج ارزیابی ها و بررسی های به عمل آمده در طی دوره با تاکید بر تغییرات کلیدی در وضعیت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در بانک و نیز حوزه ها و موضوعاتی که به توجه ویژه و بیشتر هیات مدیره نیاز دارند.

۱۱-۲- خلاصه ای از موارد عدم رعایت قوانین و مقررات و نیز نقص های مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در بخش های مختلف بانک؛

۱۱-۳- ارزیابی آثار موارد عدم رعایت قوانین و مقررات بر بانک؛

۱۱-۴- توصیه جهت انجام اقدامات اصلاحی در خصوص موارد عدم رعایت قوانین و مقررات ؛

۱۱-۵- پیشینه ای از اقدامات اصلاحی انجام شده و ارزیابی کفایت و اثر بخشی اقدامات مزبور؛

۱۱-۶- یافته ها و مشاهدات مربوط به فرهنگ رعایت قوانین و مقررات که در تمام و یا بخشی از بانک وجود داشته و حسب آن با اشاعه و تشویق عوامل آن می تواند منجر به افزایش موارد رعایت قوانین و مقررات شود.